

42. J. I. Kraszewski do Wł. Mickiewicza 8 VI [1866] Rkp. BJ 13137 k. 26-27.

[Tłumaczenie:]

[k. 26r] Obecne okoliczności, zbliżający się konflikt... wisząca nad nami wojna¹ zmusiły mnie do odłożenia podróży... wymaga ona pewnych przygotowań. Jeśli wyruszę w drogę, dam Panu znać.

Dziś otrzymałem sto franków, o czym Pana informuję.

Broszura Różyckiego² również do mnie dzisiaj dotarła. Jest znakomita... jednak papier jest tak cienki, że niektóre strony są wręcz nieczytelne, gdyż litery nakładają się na siebie z obu stron z powodu prześwitywania.

Natychmiast napisałem w celu znalezienia Skargi³ i Kochanowskiego⁴. Pomysł jest dobry, ale proszę zadbać o jakość papieru i gdyby czcionka mogła być nieco większa...

Czym prędzej przesyłam Panu korespondencję na temat kwestii religijnej w Rosji, ale proszę być tak dobrym i ją przeczytać, poprawić, a nawet usunąć ewentualne dłużyzny. Została napisana w pośpiechu, z myślą o bieżących potrzebach.

[k. 26v] Nie opłacam przesyłki, aby łatwiej do Pana dotarła.

List księcia Władysława⁵ był co najmniej zbędny... Ten pułk nie ma w sobie nic polskiego ani narodowego – to po prostu austriacki regiment, złożony z Polaków⁶, podobnie jak w 1809 roku, jeśli dobrze pamiętam, pułk księcia Schwarzenberga⁷. To indywidualna inicjatywa, pozbawiona jakiegokolwiek znaczenia politycznego, tym bardziej że Rosja pozostaje w bardzo dobrych stosunkach z Austrią – ani nas to ziębi, ani grzeje... Godna ubolewania jest jedynie nasza lekkomyślność, która wszędzie dopatruje się pomyślnych znaków, jak konający, który wierzy we wszystkie cudowne lekarstwa i we wszystkich szarlatanów.

Nasza sytuacja jest niezwykle trudna. Rosja, chcąc uniknąć kwestii polskiej, pozornie akceptując konferencje, [k. 27r] faktycznie doprowadziła do ich fiaska, obiecując wsparcie Austrii i jednocześnie się nią posługując. Pozostaje pytanie, co uczyni w przyszłości...

¹ Mowa o wojnie prusko-austriackiej – zob. list nr 34.

² *Pamiętnik pułku jazdy wołyńskiej 1831 r. przez Karola Różyckiego* – zob. list nr 27.

³ Piotr Skarga, *Kazania na niedziele i święta całego roku...* – zob. list nr 29.

⁴ *Psalterz Dawidow Przekładania Jana Kochanowskiego* – zob. list nr 41.

⁵ List Władysława Czartoryskiego – zob. list nr 41.

⁶ Ochotniczy legion ułanów (oficjalnie pułk krakusów) – jednostka mająca być wsparciem dla armii austriackiej, a politycznie – znakiem poparcia Polaków z Galicji dla monarchii austriackiej; pomysł ten sformułował w maju 1866 r. Kazimierz Starzeński (1807-1877), a do lipca 1866 powstał 1 szwadron.

⁷ 2. Pułk Ułanów Księcia Karola Schwarzenberga – jednostka armii austriackiej stworzona pod koniec XVIII w. na terenie Galicji.

Jeśli spotka nas jeszcze przyjemna niespodzianka i zobaczymy Francję wspierającą Prusy...! Albo jeśli pójdzie ramię w ramię z Rosją... będzie to dopełnienie tego chaosu, z którego tylko Bóg może wyprowadzić... satysfakcjonujący rezultat...

Tylko Bóg wie, co się z nami lada chwila stanie; całkiem możliwe, że przyjadę do Paryża... Kto wie?

Szczerze Panu oddany,

Józef Ignacy Kraszewski

8 czerwca rano, 1866

P.S. Nawet nie przeczytałem ponownie mojego listu do „Revue”⁸; proszę zrobić to za mnie i wykorzystać go wedle uznania.

⁸ „Revue du Monde” – zob. list nr 21.